ב שם בגמרא וכמו שפרש"י הראש"ש (פ"ח סי' טו) וכן פרש הר"ן (ה. ד"ה לא) לדברי הירו"ף (שם) וכן פרש הרב המגיד לדברי הרמב"ם (פ"ב הל' כ"כא). ג שם (פג.) במשנה. ד שם בגמרא (ברייתא) פ"ה (ע"א) וכן פסק רמב"ם בפרק ב' (ה"ח). ה שם בגמרא ברייתא וכ"ש אומרים וכן פסק רמב"ם בפרק ב' (ה"ט).

לְחָצֵר זוֹ וְיָבוֹא (ס) (א) **לְיַדֵּי סַכָּנָה,** (ב) מְכַבִּין כְּדֵי שֶׁלֹּא תַּעֲבֹר: **ב** [ב]אֵין הוֹלְכִים בְּפִקּוּחַ נֶפֶשׁ אַחַר הָרֹב. (ג) **אֲפִלּוּ הָיוּ תִּשְׁעָה עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְיִשְׂרָאֵל אֶחָד בָּחָצֵר,** (ד) וּפֵרַשׁ אֶחָד מֵהֶם לְחָצֵר אַחֶרֶת וְנָפַל עָלָיו שָׁם מַפֹּלֶת, מְפַקְּחִין כֵּיוָן שְׁנִשְׁאַר (ה) קְבִיעוּת הָרִאשׁוֹן בְּמְקוֹמוֹ חֶשְׁבִּינַן לֵיהּ (ו) * כְּמֻחֶצָּה עַל מֻחֶצָּה. אֲבָל (ז) אִם נָעֲקְרוּ כֻּלָּם, וּבִשְׁעַת עֲקִירָתָן פֵּרַשׁ אֶחָד מֵהֶם לְחָצֵר אַחֶרֶת וְנָפַל עָלָיו אֵין מְפַקְּחִין עָלָיו, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנֶּעֱקַר * קְבִיעוּת הָרִאשׁוֹן מִמְּקוֹמוֹ, אָמְרִינַן כָּל דְּפָרִישׁ מֵרוּבָּא פָּרִישׁ: **ג** [ג]מִי שֶׁנָּפְלָה עָלָיו מַפֹּלֶת, [*] (ח) סָפֵק חַי סָפֵק מֵת, סָפֵק (ט) הוּא שָׁם סָפֵק אֵינוֹ שָׁם, אֲפִלּוּ אִם תִּמְצָא לוֹמַר שֶׁהָיָה שָׁם סָפֵק עַכּוּ"ם סָפֵק יִשְׂרָאֵל, (ג) מְפַקְּחִין עָלָיו אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כַּמָּה סְפֵקוֹת: **ד** [ד]אֲפִלּוּ מְצָאוּהוּ מְרֻצָּץ [ה]שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְחָיוֹת * אֶלָּא לְפִי

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ג [בשו"ע] סָפֵק חַי כו'. וְעַיֵּן בְּשו"ת קוֹל בֶּן לֵוִי סִימָן ב' בְּפֶרִי אוֹ סַם יְדוּעַ שֶׁהוּא מֵרְפֵּא, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לְסַפֵּק אִם הוּא זֶה אוֹ אַחֵר, הֶעֱלָה דְּגַם בְּסָפֵק כָּזֶה מְחַלְּלִין שַׁבָּת מִשּׁוּם סַכָּנָה. וְעַיֵּן בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם מִבְּשׁוּבֹת גִּנַּת וְרָדִים מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה:

בַּאֵר הֵיטֵב

א (ס) לִידֵי סַכָּנָה. כְּגוֹן שֵׁשׁ שָׁם חֹלִים אוֹ קְטַנִּים שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַבְרִיחָם, וְנִרְאֶה לִי דְּאֶפְשָׁר אֶפְשָׁר לְהַצִּילָם דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים מוּטָב לְכַבּוֹת דְּהֵיכִי מִלְּאכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָהּ אֲבָל זֶה הֲרֵי דְּאוֹרְיְתָא, מִגַּו אַבְרָהָם (סק"א), עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב עָלָיו הַיָּד אַהֲרֹן (הגב"י): **ב** (ג) **נֶעֱקְרוּ.** וְתִינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּעִיר שֶׁרֻבָּהּ עוֹבְדֵי כוֹכָבִים אֵין מְחַלְּלִין עָלָיו שַׁבָּת, כֵּיוָן דְּכָל הָעִיר כּוּלָּהּ לוֹמַר כֻּלָּם בָּזֶה אַחַר זֶה, דְּאִי בְּבַת אַחַת הָא נַמִּי קְבִיעִי, אִסּוּר וְהֶתֵּר (כלל נט דין לח), מֻגָּן אַבְרָהָם **ג** (ג) **מְפַקְּחִין.** הַבָּא בְּמַחְתֶּרֶת בְּעִנְיַן שֶׁמַּתִּר לְהַרְגוֹ, אִם נָפַל עָלָיו גַּל, אֵין מְפַקְּחִין עָלָיו דְּגַבְרָא קְטִילָא הוּא, רַמַּב"ם הִלְכוֹת גְּנֵבָה (פ"ט הי"ב עי"ש). וְעַיֵּן בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן תכ"ה (ס"א):

בַּאוּר הֲלָכָה

ב * **כְּמֻחֶצָּה.** וְרָאִיתִי בְּחִדּוּשֵׁי הָרִיטְב"א לְכְתֻבּוֹת ט"ו (ע"ב ד"ה אלא) **שֶׁכָּתַב דְּלֹא אָמְרִינַן הָכִי רַק הֵיכִי דְּזֶה שֶׁפָּרַשׁ הָיָה דַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר לַחֲבוּרָה, אֲבָל אִם לֹא הָיָה דַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר כָּל דְּפָרִישׁ מֵרוּבָּא פָּרִישׁ. וְלֹא רָאִיתִי זֶה בְּשׁאָר פּוֹסְקִים:**

* **קְבִיעוּת הָרִאשׁוֹן.** הִנֵּה הַמְּחַבֵּר סָתַם בָּזֶה כְּהָרי"ף (יומא ה.) [וּכְפִי מַה שֶּׁפֵּרְשׁוּהוּ הָרַ"ן (שם ד"ה לא) וְהָרַב הַמַּגִּיד (פ"ב הל' כ)] **וְהָרַמְב"ם** (שם) **וְהָרא"ש** (יומא פ"ח סי' טו). **וְשִׁיטַת רַשַׁ"י** (יומא פד: ד"ה הא דפרוש כולהו ודה"ה הא דפרוש מקצתייהו) **בָּזֶה הוּא דְּכָל זֶה הַיְינוּ דְּוַקָּא אִם אוֹתָן הָאֲנָשִׁים לֹא הָלְכוּ כֻּלָּם לְאוֹתוֹ חֵצֶר הַשֵּׁנִי, אֲבָל אִם הָלְכוּ דֶּרֶךְ חֵצֶר הַשֵּׁנִי [אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְחַבְּרוּ בְּיַחַד דְּלִהֱוֵי דּוֹמֶה כְּקְבִיעִי אֶלָּא הָלַךְ כָּל אֶחָד לְדַרְכּוֹ, וְיִתֵּכֶ"א בְּבָאוּר דִּבְרֵי רַשַׁ"י], וְנָפַל מַפֹּלֶת עַל אֶחָד מֵהֶן מְפַקְּחִין, דְּמִשּׁוּם חוּמְרָא דְּנַפְשׁוֹת דַּיְינִינַן לְהוּ כְּקְבִיעִי. וְתוֹסְפוֹת שָׁם בְּיוֹמָא** (ד"ה הא) **מְחַזִּיקִין גַּם כֵּן בְּשִׁיטַת רַשַׁ"י, אֶלָּא דְּהוֹסִיפוּ בָּזֶה דַּאֲפִלּוּ עָבְרוּ רֻבָּם אוֹ תִּשְׁעָה וְדֶרֶךְ הַחֵצֶר בָּזֶה אַחַר זֶה, וּבְאוֹתוֹ שֶׁנָּפַל הַמַּפֹּלֶת כְּבָר עָבְרוּ רֻבָּם אוֹ תִּשְׁעָה וְלֹא נִשְׁאַר אֶלָּא אֶחָד נַמִּי מְפַקְּחִין, דְּכֵיוָן דְּעַדַיִן הָיוּ בְּאוֹתוֹ חֵצֶר דְּיִינִינַן לְהוּ כְּקְבִיעֵי מֵעִיקָּרָא, דַּאֲפִלּוּ לֹא נִשְׁאַר אֶלָּא אֶחָד לֹא בָּטֵל הַקְּבִיעוּת. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר תּוֹסֶפֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים לְמַהַרַ"ם בֶּן חָבִיב וּבְחָכְמַת אָדָם** (בינת אדם שער הקבוע כלל מא) **שֶׁכָּתְבוּ שֶׁאֲפִלּוּ דְּגַם הָרמב"ם וְסִיעָתוֹ לֹא פְּלִיגִי עַל כָּל זֶה:**

ד * **אֶלָּא לְפִי שָׁעָה.** וְאַף עַל גַּב דְּלֹא שַׁיְּךְ הָכָא הַטַּעַם (יומא פה:) חֲלַל שַׁבָּת אַחַת כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְרוּ שַׁבָּתוֹת הָרַבֵּה, מִשּׁוּם דְּלְאוֹ דַּוְקָא הוּא הַדִּין שְׁאָר מְצוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמְּאִירִי בְּיוֹמָא (פה. ד"ה אמר) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּתְבָּרֵר שְׁאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְחָיוֹת אֶפְלּוּ שָׁעָה אַחַת, שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה יָשׁוּב בִּלְבּוֹ וְיִתְוַדֶּה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. אֲמְנָם בָּאֱמֶת נִרְאֶה דְּכָל זֶה הוּא לְטַעְמָא בְּעָלְמָא, אֲבָל לְדִינָא לֹא תָּלוּי כְּלָל בְּמָצוֹת, דְּאֵין הַטַּעַם דְּדָחִינַן מִצְוָה אַחַת בְּשָׁבִיל הָרַבֵּה מִצּוֹת, אֶלָּא דְּחִינַן כָּל הַמִּצוֹת בְּשָׁבִיל חַיִּים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְכִדְלִילְיָה לְהָ שְׁמוּאֵל (יומא פה:) מ'וְחֵי בָּהֶם', כִּדְכָתַב הָרַמְב"ם פֶּרֶק ב' מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה"ג) שֶׁאֵין מִשְׁפְּטֵי הַתּוֹרָה נִקְמָה בְּעוֹלָם אֶלָּא רַחֲמִים וְחֶסֶד וְשָׁלוֹם בָּעוֹלָם, וְכֹמוֹ כֵן לְכָל הָנֵי תַּנָּאֵי (שם) דְּיִלְפִי לֵהּ מִמּוֹבְחוֹ וּמִמְּילָה וּמִסַּכָּנָה דְּאַחַיִם שֶׁל אָדָם קָפִיד רַחֲמָנָא (בר מֵהֶהִיא דְּחַלֵּל שַׁבָּת אַחַת וְכוּ'). וְכֵן מַכְרָח לְשִׁמּוּאֵל דְּאָמַר (שם ע"א) גַּבֵּי תִּינוֹק מְשֻׁלָּךְ בְּרֹב אֵינָם יְהוּדִים דְּמְפַקְּחִין, אַף עַל פִּי דְּעַל פִּי דִּין יְהֵיָה אֵינוֹ יְהוּדִי גָּמוּר וְלֹא יְקֵיִם שׁוּם מִצְוָה, אַף עַל פִּי כֵן כֵּיוָן דִּכְפִקּוּחַ נֶפֶשׁ אֵין הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב חַיֵּישִׁינַן שֶׁמָּא מִיִּשְׂרָאֵל הוּא. **וְלִפְי זֶה בָּרוּר דְּאֲפִלּוּ קָטָן שֶׁנִּמְכַּר נַמִּי מְחַלְּלִין,** אַף עַל פִּי דְּלֹא יִשְׁמֹר שַׁבָּתוֹת גַּם לֹא יִתְחַנֵּךְ וְלֹא יָבֹא לִכְלָל גְּדוֹל, אַף עַל פִּי כֵן **מְחַלְּלִין, וּכְמוֹ [כֵּן] הוּא הַדִּין חֵרֶשׁ וְשׁוֹטֶה אַף עַל גַּב דְּאִינָן בְּנֵי מִצוֹת מִכָּל מָקוֹם מְחַלְּלִין עֲלֵיהֶם,** דְּהָא דְּלֹא מְקַיְּמֵי מִצְוָה הוּא מִשּׁוּם אָנְסֵיהוּ, וְלֹא נָפִיק מִכְּלָל זֶה אֶלָּא יִשְׂרָאֵל מוּמָר לְהַכְעִיס דְּעוֹבֵר בְּמֵזִיד, אֲבָל חֵרֵשׁ וְשׁוֹטֶה הַתּוֹרָה פְּטָרִינְהוּ מַחֲמַת אוֹנְסֵיהוּ. וּמִלְבַד זֶה גַּבֵּי חֵרֵשׁ וְשׁוֹטֶה פְּשִׁיטָא דְּמְחַלְּלִין עֲלֵיהֶם שַׁבָּת, דְּהָא אֲפִלּוּ נֶהֱרָגִין עֲלֵיהֶם, דְּגַם הֵם בִּכְלַל 'אִישׁ כִּי יַכֶּה כָּל נֶפֶשׁ' (ויקרא כד יז) כָּל דְּהוּא נֶפֶשׁ כְּמוֹ קָטָן (נדה מד:), וְגַם הֵם בִּכְלַל 'לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ' (שם יט טז) כְּשְׁאָר יִשְׂרָאֵל, וּכְפְרוּשׁ אָמְרָה תּוֹרָה (שם פסוק יד) 'לֹא תְקַלֵּל חֵרֵשׁ' וּמַלְקִין עֲלֵיהֶן. (אף עַל פִּי דִּישְׂרָאֵל רָשָׁע מַתִּר לְקַלֵּל, שֶׁאנִי הָתָם דִּכְתִיב (שמות כב כז) 'וְנָשִׂיא בְּעַמְּךָ' בְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה עַמְּךָ). וּמַלְקוּת נַמִּי מִיתָה הִם כַּמְּבֹאָר בְּסַנְהֶדְרִין דף י' (ע"א). וְלֹא יָדַעְתִּי מָה הָיָה לוֹ לְבַעַל הַלְּכוֹת קְטַנּוֹת (ח"ב סי' לח) שֶׁנִּסְתַּפֵּק בָּזֶה אִם מְחַלְּלִין וְאִם הוֹרְגִין עָלָיו, וּדְבָרָיו תְּמוּהִים מְאֹד, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב. **וְדַע עוֹד דְּהוּא הַדִּין גּוֹסֵס נַמִּי מְחַלְּלִין עָלָיו בִּפְקוּחַ הַגֵּל, אוֹ אִם רוֹפֵא אוֹמֵר שֶׁמְּמַהֲרִים אִלּוּ יוֹצִיא לוֹ לְהַאֲרִיךְ רִגְעֵי חַיָּיו,** דְּהָא מֻרְצָץ נַמִּי גּוֹסֵס הוּא וְגָרַע מִגּוֹסֵס דִּלֵיכָא בָּזֶה אֲפִלּוּ מִיעוּטֵי דְּמִיעוּטֵי, **אַף עַל פִּי כֵן מִשּׁוּם חַיֵּי שָׁעָה מְחַלְּלִין עָלָיו וּכְמוֹ כֵן גּוֹסֵס,** וְכֵן כָּתַב הָאֲמוּר וְהֶתֵּר (כלל נט דין לח) בְּשֵׁם סְמַ"ג (לאוין סה) וּסְמַ"ק (מצוה רפב) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, מְצָאוּהוּ חַי אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְרוֹצֵץ מִחוֹ וְאֵינוֹ יָכוֹל לִחְיוֹת כִּי אִם מְעַט, מְפַקְּחִין עָלָיו

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) לִידֵי סַכָּנָה. כְּגוֹן (ס) דְּאִיכָּא שָׁם חוֹלִים אוֹ קְטַנִּים שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְבָרֵחַ: **(ב) מְכַבִּין.** וְהוּא הַדִּין (ס) דְּשָׁרֵי לְהַפְסִיק בִּכְלֵי מַתָּכוֹת אוֹ בִּכְלֵי חֶרֶס מְלֵאִים מַיִם, אֲפִלּוּ צָרִיךְ לְהָבִיא הַכֵּלִים דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים דְּאֵיכָּא הַרְבֵּה אִסּוּרִים. כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"א) אִם יָכוֹל לְהַצִּיל אֶת הַחוֹלֶה וְקָטָן לְשָׁא אוֹתָם דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים, אַף עַל פִּי כֵן מוּטָב לְכַבּוֹת, דְּלֹא הָוֵי כִּי אִם מְלָאכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָהּ (ג) דְּפָטוּר עָלָהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לַעֲבֹר דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים דְּהַרְבֵּה פּוֹסְקִים סוֹבְרִים דְּגַם בִּזְמַנֵּינוּ יֵשׁ לָנוּ רְשׁוּת הָרַבִּים. [א]וְהַחַיֵּי אָדָם בִּכְלַל הַבְעָרָה (ח"ב כלל מה מו סט"ו) כָּתַב דְּלִדַעְתּוֹ מוּטָב לַעֲבֹר דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים מִשֶּׁיִּכְבֶּה עַיִן שָׁם: **ב (ג) אֲפִלּוּ וְכוּ'.** פְּרוּשׁ, לֹא מִבָּעְיָא (ד) אִם בְּאוֹתָהּ חֲצֵר שָׁהָיוּ בָּהּ תִּשְׁעָה אֵינָם יְהוּדִים וְחַד יִשְׂרָאֵל נָפַל מַפֹּלֶת דִּבְוַדַּאי מְפַקְּחִין, דְּכָל קְבוּעַ כְּמֻחֶצָּה עָלָ מֻחֶצָּה דְּמֵי וְאֵין כָּאן רֹב אֵינָם יְהוּדִים, אֶלָּא אֲפִלּוּ הָיוּ תִּשְׁעָה וְכוּ': **(ד) וּפֵרַשׁ אֶחָד.** לְאוֹ דַּוְקָא אֶחָד (ה) אֶלָּא אֲפִלּוּ פֵּרְשׁוּ רֻבָּא, וּכְדִמְסַיֵּם טַעְמָא כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁאַר קְבִיעוּת הָרִאשׁוֹן וְכוּ': **(ה) קְבִיעוּת הָרִאשׁוֹן בְּמְקוֹמוֹ.** וְאַף עַל גַּב דִּבְעָלְמָא אָמְרִינַן כָּל דְּפָרִישׁ מֵרֻבָּא פָּרִישׁ אֲפִלּוּ הֵיכָא דְּהַקְּבִיעוּת נִשְׁאַר בְּמְקוֹמוֹ, גַּבֵּי פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ אַקִּלְּא רַחֲמָנָא (ו) דְּכְתִיב (ויקרא יח ה) 'וְחַי בָּהֶם' וְלֹא שֶׁיָּמוּת בָּהֶם, מַשְׁמַע שֶׁלֹּא יוּכַל לָבוֹא בְּשׁוּם עִנְיָן לִידֵי מִיתַת יִשְׂרָאֵל: **(ו) כְּמֻחֶצָּה.** וּפְקַח נְפָשׁוֹת לְהָקֵל. וְעַיֵּן בְּאֶבֶן הָעֶזֶר סִימָן ד' סָעִיף ל"ד דְּתִינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּעִיר שֶׁרֻבָּהּ עוֹבְדֵי גִּלּוּלִים אֵין מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת, כֵּיוָן דְּכָל יוֹם וְיוֹם פּוֹרְשִׁים אֲזִלִינַן בָּתַר רֻבָּא וְסִבְרִינַן דְּמִמְּקוֹם קְבִיעוּתָם אֲזִלִינַן אַחַר הָרֹב. וְרַמַ"א בְּהַגָּ"ה פְּלִיג שָׁם וּסְבִירָא לֵיהּ דְּמְפַקְּחִין עָלָיו אֶת הַגַּל, דִּבְנֵי הָעִיר חֲשִׁיבֵי כְּקְבִיעֵי וְדָמְיָא לְדִינָא דְּהָכָא. [ב]וְדַעַת הַגְּרַ"א שָׁם לִפְסֹק כְּרַמַ"א עַיֵּן שָׁם. וְאִם נִמְצָא בַּדָּרָךְ וְרֹב הָעוֹבְרִים עוֹבְדֵי גִּלּוּלִים לְכֻלֵּי עָלְמָא אֲזִלִינַן בָּתַר רֻבָּא [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ב)]: **(ז) אִם נֶעֱקְרוּ כֻּלָּם.** פְּרוּשׁ (ז) שֶׁנֶּעֱקְרוּ לְהִתְפַּזֵּר כָּל אֶחָד לְדַרְכּוֹ וּבְטְלָה קְבִיעוּתָם, אֲבָל אִם יָצְאוּ תְּכוּפִים יַחַד זֶה אַחַר זֶה, כֵּיוָן דַּעֲדַיִן הֵם בַּחֲבוּרָה אַחַת נִקְרָא קְבוּעַ וְדֵינוֹ כִּדְמֵעֶקְרָא: **ג (ח) סָפֵק חַי.** הַלָּשׁוֹן מֻגְמָגָם, דְּהָוֵי לֵיהּ לַחְשֹׁב בִּתְחִלָּה סָפֵק יָשָׁנוֹ וְאַחַר כָּךְ סָפֵק חַי, וְכֵן אִיתָא בַּמִּשְׁנָה (יומא פג.): **(ט) הוּא שָׁם.** וּמִירֵי שֶׁהָיָה שָׁם בְּעֵת הַמַּפֹּלֶת, וְאֵינוֹ יָדוּעַ אִם הִסְפִּיק לָצֵאת מִתּוֹךְ הַהַפָּכָה. וְנִרְאֶה דְּהוּא הַדִּין אֲפִלּוּ לֹא רָאִינוּ אוֹתוֹ מִתְּחִלָּה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ס) רַשַׁ"י (יומא פד: ד"ה דאפילו): **(ב) גְּמָרָא** (שם) **וְתוֹסָפוֹת** (שם ד"ה מכבין): **(ג) הֵינוּ לְרַב** הַפּוֹסְקִים דְּסָבְרִי כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן (צפ: בשמעה) עַיֵּן סוֹף סִימָן שלי"ד: **ב (ד)** גְּמָרָא (יומא פד:): **(ה)** בַּעַל הַלְּכוֹת גְּדוֹלוֹת (סי' ז פרק כג) **וְתוֹסָפוֹת יוֹמָא** פ"ה (ע"א ד"ה ולפקח), **וּמַשְׁמַע דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה,** אַךְ קָצַת קָשֶׁה אִם שנמצא בעיר שרובה נכרים יש אומרים שאין מחללין עליו את השבת כיון שבכל יום ויום פורשים כולם ממקום קביעותם הולכין אחר הרוב (כמ"ש באה"ע סי' ד' ע"ש שיש חולקין).

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"א) כתב: ואפילו אפשר להעבירם דרך רה"ר גמורה מוטב לכבות מפני שהכבוי מלאכה שאין צריכה לגופה. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"ב) כתב: וכן תינוק

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

שָׁעָה, מְפַקְּחִין וּבוֹדְקִים עַד חֲטָמוֹ, אִם לֹא הִרְגִּישׁוּ בְּחֲטָמוֹ חַיּוּת (י) אָז וַדַּאי מֵת, לֹא שָׁנָא פָּגְעוּ בְּרֹאשׁוֹ תְּחִלָּה (יא) לֹא שָׁנָא פָּגְעוּ בְּרַגְלָיו תְּחִלָּה: ה [ו]מָצָא עֶלְיוֹנִים מֵתִים, לֹא יֹאמַר כְּבָר מֵתוּ תַּחְתּוֹנִים, אֶלָּא מְפַקְּחִין עֲלֵיהֶם שֶׁמָּא עֲדַיִן הֵם חַיִּים: ו [ז]עָפוּ״ם שָׁצְרוּ עַל עֲיָרוֹת יִשְׂרָאֵל, אִם בָּאוּ (יב) עַל עִסְקֵי מָמוֹן אֵין מְחַלְּלִין עֲלֵיהֶם אֶת הַשַּׁבָּת, בָּאוּ עַל עִסְקֵי נְפָשׁוֹת, (יג) [ח]וַאֲפִלּוּ סְתָם, יוֹצְאִים עֲלֵיהֶם בִּכְלֵי זַיִן וּמְחַלְּלִין עֲלֵיהֶם אֶת הַשַּׁבָּת. וּבְעִיר הַסְּמוּכָה (יד) לַסָּפָר, אֲפִלּוּ לֹא בָּאוּ אֶלָּא עַל עִסְקֵי תֶּבֶן וְקַשׁ מְחַלְּלִין עֲלֵיהֶם אֶת הַשַּׁבָּת. הגה: (טו) וַאֲפִלּוּ לֹא בָּאוּ עֲדַיִן אֶלָּא רוֹצִים לָבוֹא (אור זרוע פ״ע סי׳ פט): ז [ט]יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁבַּזְּמַן הַזֶּה אֲפִלּוּ בָּאוּ עַל עִסְקֵי מָמוֹן מְחַלְּלִין, (ד) (טז) שֶׁאִם לֹא יַנִּיחֻנוּ יִשְׂרָאֵל לִשְׁלֹל וְלָבֹז מָמוֹנוֹ יַהַרְגֻנוּ, וְהָוֵי עִסְקֵי נְפָשׁוֹת. (וּמִכָּל מָקוֹם (יז) הַכֹּל לְפִי הָעִנְיָן) (פסקי מהרא״י סימן (ק״נ) [קנ״ו]): ח [י]הָרוֹאֶה סְפִינָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יִשְׂרָאֵל הַמְטֹרָפֶת בַּיָּם, וְכֵן נָהָר שׁוֹטֵף, [כ]וְכֵן יָחִיד הַנִּרְדָּף (יח) מִפְּנֵי (ה) אֲנָס, מִצְוָה עַל כָּל אָדָם לְחַלֵּל עֲלֵיהֶם שַׁבָּת (יט) כְּדֵי (ו) לְהַצִּילָם. (וְעַיֵּן לְעֵיל סוֹף סִימָן ש״ו מִי שֶׁרוֹצִים לְאָנְסוֹ אִם מְחַלְּלִין עָלָיו שַׁבָּת): ט [ל]כָּל הַיּוֹצְאִים לְהַצִּיל, (כ) חוֹזְרִים בִּכְלֵי זַיִן (כא) לְמָקוֹמָם:

ז שָׁם בְּבְרַיְתָא. ז עַרוּבִין מ״ה (ע״א). ח רַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ב׳ (הכ״ג). ט כְּתְבֵי מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יִשְׂרָאֵל סִירְקִין (קנ״ג) [קנ״ז]. י טוּר וְרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ב׳ (הכ״ד) מַהֲאי מִשְׁנָה דְּתַעֲנִית י״ט (ע״א). כ שָׁם בְּטוּר וְרַמְבַּ״ם. ל עֲרוּבִין מ״ה (ע״א) בְּבְרַיְתָא.

של דִּיגֵי יוֹלֶדֶת בְּשַׁבָּת. וּבוֹ י״א סְעִיפִים:

א [א]יוֹלֶדֶת הִיא כְּחוֹלָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה (ו) (א) וּמְחַלְּלִין עָלֶיהָ הַשַּׁבָּת לְכָל מַה שֶּׁצְּרִיכָה, קוֹרְאִין

א שַׁבָּת קכ״ח (ע״ב) מִשְׁנָה.

בְּאֵר הֵיטֵב

ז (ל) שֶׁאִם וְכוּ׳. וְצָרִיךְ עִיּוּן, דְּיָגִיחַ לִקַּח הַפָּמוֹן וְלֹא יַחֲלֹל שַׁבָּת, וְאֶפְשָׁר כֵּיוָן דְּאֵין אָדָם מַצְמִיד עַצְמוֹ עַל מָמוֹנוֹ חֲישִׁינַן שֶׁמָּא יַצְמִד אֶחָד נֶגְדָּם וְיַהֲרֹג וְלָכֵן מְחַלְּלִין, אֲבָל בְּאָדָם יְחִידִי יָגִיחַ לִקַּח מָמוֹנוֹ וְלֹא יַחֲלֹל שַׁבָּת, מִגַּן אַבְרָהָם (סק״ה). עַיֵּן מַה שֶׁכָּתַבְתִּי סוֹף סִימָן רמ״ח (ס״ק טה): ח (ה) אֲנָס. לְאו דַּוְקָא מִפְּנֵי אֵינוֹ יְהוּדִי, אֶלָּא הוּא הַדִּין מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל, יַד אֵלִיָּהוּ סִימָן י״א: (ו) לְהַצִּילָם. וּמִכָּל מָקוֹם אִם יֵשׁ לוֹ סַכָּנָה, אֵין לוֹ לִסְמֹךְ גּוּפוֹ מֵאַחַר שֶׁהוּא חוּץ לַסַּכָּנָה אַף שֶׁרָאָה בְּמִיתַת חֲבֵרוֹ, אִסּוּר וְהֶתֵּר (כלל נט דין לח):

א (ו) וּמְחַלְּלִין. וְלָכֵן כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְחֹדֶשׁ תִּשְׁעִי תּוֹמְנִין הַכֹּל מֵעֶרֶב שַׁבָּת שֶׁלֹּא יְחַלְּלוּ שַׁבָּת, סֵפֶר חֲסִידִים סִימָן (תתכ״ח) [תתנ״ה]:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לְהָדְיָא, רַק בְּבֵית זֶה מְצוּיִין בְּנֵי אָדָם בָּעֵת הַזֹּאת, נַמֵּץ מְחַלְּלִין וּמְפַקְּחִין אֶת הַגַּל. הַבָּא בַּמִּחְתֶּרֶת בָּעִנְיָן שֶׁמָּתְּרוּ לְהָרְגוֹ וּבָעֵת חֲתִירָתוֹ נָפַל עָלָיו גַּל, אֵין מְפַקְּחִין אוֹתוֹ דְּגַבְרָא קְטִילָא הוּא [פּוֹסְקִים בְּשֵׁם הַגְּמָרָא (סנהדרין עב:)]. יִשְׂרָאֵל בַּעַל עֲבֵרוֹת לְתֹאבוֹן, כָּל זְמַן שֶׁאֵין כּוֹפֵר בַּתּוֹרָה (מ) נִרְאֶה דִּמְחַלְּלִין עָלָיו שַׁבָּת כְּדֵי לְהַצִּילוֹ, (מ) אֲבָל אִם הוּא לְהַכְעִיס אָסוּר לְהַצִּילוֹ אַף בְּחֹל, וְכָל שֶׁכֵּן דְּאָסוּר לְחַלֵּל עָלָיו שַׁבָּת בְּפִקּוּחַ הַגַּל אוֹ בְּשָׂאר רְפוּאָה, וְהוּא הַדִּין לְכָל הָנֵי דְּאִיתָא בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן קנ״ח סָעִיף א׳ וְב׳, עַיֵּן שָׁם. ה (י) אָז וַדַּאי מֵת. דִּכְתִיב (בראשית ז כב) ׳כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו׳, מִשְׁמַע דְּהָרוּחַ חַיִּים תָּלוּי בְּאַפָּיו: (יא) לֹא שָׁנָא פָּגְעוּ בְּרַגְלָיו. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דְּלֹא נִימָא דְּכֵיוָן שֶׁאֵין אָנוּ מַרְגִּישִׁין חַיּוּת בְּלִבּוֹ בְּוַדַּאי מֵת וְלֹא יְפַקֵּחַ הַגַּל יוֹתֵר, קָא מַשְׁמַע לָן דְּגַם בָּזֶה צָרִיךְ לְבַדֵּק עַד חֲטָמוֹ: ו (יב) עַל עִסְקֵי מָמוֹן וְכוּ׳. דִּכְשֶׁבִּיל הַפְּסַד מָמוֹן לֹא הַתִּר אִסּוּר שַׁבָּת: (יג) וַאֲפִלּוּ סְתָם. דִּסְפֵק נְפָשׁוֹת לְהָקֵל: (יד) לַסָּפָר וְכוּ׳. עִיר שֶׁמְּבֻדָּלֶת בֵּין גְּבוּל שֶׁיִּשְׂרָאֵל דָּרִים בָּהּ לִגְבוּל הָעוֹבְדֵי גִּלּוּלִים. וְחִישִׁינַן (י) שֶׁאִם יִלָּכְדוּהוּ מִשָּׁם תִּהֵא הָאָרֶץ נוֹחָה לִכְבֹּשׁ לִפְנֵיהֶם: (טו) וַאֲפִלּוּ לֹא בָּאוּ וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, כְּשֶׁהַקּוֹל יוֹצֵא שֶׁרוֹצִים לָבוֹא, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא בָּאוּ עֲדַיִן מַתִּר לִלְבֹּשׁ כְּלֵי זַיִן לְשֵׁמַע וְלַעֲשׂוֹת קוֹל בָּעִיר כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹאוּ, דְּאֵין מַדְקְדְּקִין בִּפְקּוּחַ נֶפֶשׁ [לְשׁוֹן אוֹר זָרוֹעַ]. וְדִין זֶה אַרְאֶשָּׂא נַמֵּי קָאֵי [אַחֲרוֹנִים]: ז (טז) שֶׁאִם לֹא יַנִּיחֻנוּ וְכוּ׳. וְהָנֵי מִלֵּי (יח) כְּשֶׁבָּאוּ עַל רַבִּים, דְּבְרַבִּים יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁיְּעַמֵּד אֶחָד נֶגְדָּם וְלֹא יִרְצֶה לִתֵּן לָהֶם מָמוֹנוֹ וְיַהַרְגוּהוּ, וְלָכֵן הָרֵי כְּמוֹ שֶׁבָּאוּ עַל עִסְקֵי נְפָשׁוֹת, אֲבָל כְּשֶׁבָּאוּ עַל יָחִיד, יַנִּיחַ לִקַּח מָמוֹנוֹ וְלֹא יְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת: (יז) הַכֹּל לְפִי הָעִנְיָן. הֵיכִי לְפִי מַה שֶּׁמְּשַׁעֵר כַּעֲנִין וּפַחֲזוּתָן. וְעַד דְּהַיּוֹם כְּשֶׁבָּאוּ מֵהָאֻמּוֹת שֶׁחוּץ לָבְרוֹלָנוּ לִשְׁלֹל שָׁלָל וְלָבֹז בַּז, בְּוַדַּאי מְחַיְּבִים אָנוּ לָצֵאת בִּכְלֵי זַיִן אֲפִלּוּ עַל עִסְקֵי מָמוֹן וּכְדִינָא דְּמַלְכוּתָא, וְכֵן מִבְּאָר בְּרוֹקֵחַ (סי׳ קצו) וַאֲגֻדָּה (עירובין סי׳ מז) דְּהַיְכָא דְּאִיכָּא חֲשָׁשׁ שֶׁמָּא יִכְעֲסוּ יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ עָלֵינוּ מְחַלְּלִין, עַיֵּן שָׁם *): ח (יח) מִפְּנֵי אֲנָס. וְהוּא הַדִּין (יט) כְּשֶׁהוּא מְשַׁעֵר שֶׁיָּבוֹא לִידֵי סַכָּנָה, דְּהָא נִתַּן לְהַצִּילוֹ בְּנַפְשׁוֹ, וְכֵן כְּשֶׁאָדָם נִרְדָּף מִפְּנֵי נָחָשׁ אוֹ דֹּב גַּם כֵּן מִצְוָה לְהַצִּילוֹ, וַאֲפִלּוּ בַּעֲשִׂיַּת כַּמָּה מְלָאכוֹת בְּשַׁבָּת [רַמְבַּ״ם (פ״ב מִהֲלָכוֹת נט דין לח)]: (יט) כְּדֵי לְהַצִּילָם. וּמִכָּל מָקוֹם אִם יֵשׁ סַכָּנָה לְהַמַּצִּיל אֵינוֹ מֻחָיָב, דְּחַיָּיו קוֹדֵם לְחַיֵּי חֲבֵרוֹ [אַסּוּר וְהֶתֵּר (כלל נט דין לח)], [א]וַאֲפִלּוּ סְפֵק סַכָּנָה נַמִּי עָדִיף סָפְקוֹ דִּידֵהּ מִדְּאִי דַּחֲבֵרוֹ, אוּלַם צָרִיךְ לִשְׁקֹל הַדְּבָרִים הֵיטֵב אִם יֵשׁ בּוֹ סְפֵק סַכָּנָה וְלֹא לְדַקְדֵּק בְּיוֹתֵר, כְּאוֹתָהּ שֶׁאָמְרוּ (ב״מ לג.) הַמְדַקְדֵּק עַצְמוֹ בְּכָךְ בָּא לִידֵי כָךְ [פְּתְחֵי תְּשׁוּבָה חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן תכ״ו (סק״ב)]: מ (כ) חוֹזְרִים וְכוּ׳. כְּדֵי (יז) שֶׁלֹּא לְהַכְשִׁילָם לֶעָתִיד לָבוֹא שֶׁלֹּא יִרְצוּ לְהַצִּיל עוֹד: (כא) לִמְקוֹמָם. עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן ת״ז (ס״ג):

א (א) וּמְחַלְּלִין. וְלָכֵן מִן הָרָאוּי לַאֲשֶׁה שֶׁהִגִּיעָה לְחֹדֶשׁ תְּשִׁיעִי לְהִזָּמֵן בְּכָל עֶרֶב שַׁבָּת כָּל הַדְּבָרִים הַנִּצְרָכִים לָהּ, דְּשָׁמָּא יִזְדַּמֵּן לַדָּתָהּ בְּשַׁבָּת,

*) וּכְבָר נִפְסַק בַּגְּמָרָא דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ג (ס) עַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה בְּסִימָן רנ״א (ס״א) בְּבַאוּר הַגְּרָ״א, וּבְפִתְחֵי תְּשׁוּבָה (סק״ב) שָׁם (סק״א) בְּשֵׁם הַבְּכוֹר שׁוֹר (גיטין סה.): (ע) שָׁם בְּיוֹרֶה דֵּעָה (סק״ב) קָאָמַר הַגְּמָרָא (תענית כב:): ו (י) רַשׁ״י (עירובין מה. ד״ה לספרו): ז (יא) כֵּן מְצַדֵּד הַפֶּגֶן אַבְרָהָם (סק״ה) וְאִשְׁתְּ אַחֲרוֹנִים: ח (יב) אַחֲרוֹנִים: (יג) כֵּן נִרְאֶה לִי, דְּאִם לֹא כֵּן אַמַּאי (יד) רַמְבַּ״ם (פ״ב הכ״ג):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הֶרֶב: א] וכן כתב בשו״ע הרב (ס״ח), אמנם בחו״מ (הלכות נזקי גוף ונפש ה״ז) כתב, שיש אומרים שצריך ליכנס לספק סכנה בשביל להציל חבירו מודאי סכנה, ובסוגריים כתב שיש חולקים בזה, וספק נפשות להקל.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah